

ČUJEČNOST IN ZAVEDANJE TELESA

Krepitev pozornosti, zavedanja telesa
in preišljenega odzivanja.

TEORETIČNA
IZHODIŠČA

PRAKTIČNE
VAJE

SEKTORSKE
PRILAGODITVE

Prof. dr. Simona Šarotar Žižek

Dobrodošli na naši poti k večji čuječnosti

Skupaj bomo raziskali, **kaj je čuječnost**, zakaj je pomembna ter kako jo lahko vključimo v **vsakdanje življenje in delovno okolje**.

Več čuječnosti danes za bolj zdrave, srečnejše in uspešnejše jutri.

Najprej jo zaživimo v vsakdanjem življenju

Tri enostavne vaje za vsakodnevno prakso

1

PRVI POŽIREK

Zavestno zaznajte vonj, okus
in temperaturo prvega požirka
kave ali čaja.

2

MINUTA POSLUŠANJA

Za eno minuto prisluhnite
zvokom v okolici, ne da bi jih
ocenjevali.

3

5 ČUTIL

Med kratkim sprehodom
zaznajte pet stvari s svojimi
čutili (vid, sluh, dotik, vonj, okus).

Namen: doživeti vsakdanje dejavnosti z več zavedanja –
brez dodatne opreme, kjer koli in kadar koli.

Prvi požirek z zavedanjem

Preprosta vaja, s katero v vsakdan prinesemo več čuječnosti.

1

USTAVITE SE

Za trenutek odložite telefon in se umirite.

2

POGLEDAJTE IN OBČUTITE SKODELICO

Opazite njeno obliko, barvo, težo in toploto v rokah.

3

ZAZNAJTE

Opazite vonj in temperaturo napitka.

4

OKUSITE

Vzemite prvi požirek in resnično zaznajte okus.

5

BODITE PRISOTNI

Opazite, kam vam odidejo misli, in jih nežno vrnite nazaj k izkušnji.

6

ZAKLJUČITE Z ZAHVALO

Še enkrat doživite trenutek in se mu hvaležno posvetite.

ZAKAJ JE TO KORISTNO?

Z usmerjanjem pozornosti na običajno, vsakdanje dejanje, kot je pitje kave ali čaja, treniramo zbranost, umirjamo um in krepimo zavedanje sedanjega trenutka.

S tem zmanjšujemo avtomatsko delovanje, prekinjamo stresne vzorce in ustvarjamo več prostora za jasnost, mir in zadovoljstvo.

NAMIG:

To vajo lahko uporabite kadarkoli v dnevu – ob kavi, čaju ali vodi, doma, na delovnem mestu ali kjerkoli drugje.

Ena pesem – brez multitaskinga

Preprosta vaja, s katero v vsakdanji dan prinesemo več čuječnosti.

1

IZBEREM PESEM

Izberite pesem,
ki jo dobro poznate.

Ne poslušajte je med
odgovarjanjem na sporočila,
pospravljanjem ali
pregledovanjem telefona.

2

POSLUŠAM Z ZAVESTNO POZORNOSTJO

Najprej se osredotočite
na glas.

Nato na melodijo.

Na koncu na ritem.

3

KO OPAZIM, DA JE POZORNOST ODŠLA

Ko opazite, da že
razmišljate o službi,
nakupih ali telefonu,
samo zaznajte:
pozornost je odšla.

Nato jo nežno
vrnite k zvoku.

NAMEN VAJE

Cilj ni analizirati glasbe. Cilj je vaditi nekaj zelo osnovnega:
opaziti, kam gre pozornost, in jo znati vrniti.

Sprehod 5-4-3-2-1

Na kratkem sprehodu ali med čakanjem – ne med vožnjo:

Če vam '5-4-3-2-1' ne ustreza, je dovolj tudi:
VIDIM · SLIŠIM · ČUTIM.

Čuječnost – majhni trenutki, velik vpliv.

“

„Čuječnost ni nekaj, kar dodamo
v naše življenje, temveč **način,**
kako ga zares živimo – korak
za korakom, trenutek za trenutkom.“

JON KABAT-ZINN

Kaj je čuječnost?

TUKAJ IN ZDAJ

Zavestno usmerjam pozornost na sedanji trenutek.

BREZ PRESOJE

Opazim, kar je, brez kritik ali ocen.

SPREJEMAM, KAR OPAZIM

Dovolim, da je, kar je — z radovednostjo in prijaznostjo do sebe.

Čuječnost = nepresojajoče, sprejemajoče zavedanje dogajanja v sedanjem trenutku.

Pozornost je lahko usmerjena namerno – na okolje, na misli, čustva in telesne občutke.

Čuječnost ni odsotnost misli.
Je drugačen odnos do tega, kar opazimo.

Vir: Černetič (2005); Kabat-Zinn, povzeto po priloženih gradivih.

Praksa in čuječe zavedanje **nista isto**

PRAKSA

Treniram spretnost

Formalno: dihanje · pregled telesa ·
sedeča meditacija · čuječe gibanje

Neformalno: hoja · poslušanje ·
vsakodnevne aktivnosti

ZAVEDANJE

Spretnost prenesem
v življenje

Prisotnost trenutka za
trenutkom. Ne gre za pasivnost,
temveč za bolj premišljen in
situaciji prilagojen odziv.

**Čuječnost ni beg od tega, kar počnemo,
temveč drugačen način, kako to počnemo.**

Čuječe zavedanje – sprejemam izkušnjo, ne nujno okoliščin

Zavedanje brez presojanja ne pomeni, da se odpovemo ukrepanju.

1. OPAZIM

Zaznam misli, čustva, telesne občutke in okolje takšne, kot se pojavljajo v sedanjem trenutku.

2. SPREJMEM DOŽIVLJANJE

Prijetnih občutkov ne poskušam za vsako ceno zadržati, neprijetnih pa ne odrivati. Najprej jih prepoznam brez presojanja.

3. PRIDOBIM ŠIRŠO PERSPEKTIVO

Misli in čustva opazujem kot del trenutne izkušnje, ne kot edino možno razlago situacije.

4. ODZOVEM SE KONSTRUKTIVNO

Glede na okoliščine in svoje vrednote izberem primeren odziv. Če je potrebno, ukrepam in – po potrebi – prispevam k spremembi razmer pri delu.

Čuječnost ne pomeni pasivnosti, temveč osnovo za bolj premišljeno in konstruktivno odzivanje.

**Čuječnost ne pomeni, da probleme pometamo pod preprogo.
Pomeni, da jih najprej jasno prepoznamo in se nato nanje konstruktivno odzovemo.**

Mehanizmi čuječnosti

Holzel in sodelavci (2011) izpostavljajo štiri ključne mehanizme, preko katerih čuječnost deluje.

1. REGULACIJA POZORNOSTI

Razvijamo sposobnost **vzdrževanja pozornosti** na izbran objekt (npr. dihanje) kljub motečim mislim in čustvom.

2. ZAVEDANJE TELESA

Krepimo sposobnost, da opazimo in občutimo **telesne občutke** (npr. dihanje, napetost, občutke, povezane s čustvi).

3. ČUSTVENA REGULACIJA

Lažje prepoznamo in uravnavamo trenutne čustvene odzive, kar prispeva k **zmanjšanju stresa** in simptomov depresije.

4. SPREMEMBA V POGLEDU NA SEBE

Razvijamo jasnejše opazovanje misli, čustev in telesnih občutkov ter **manjše poistovetenje s statičnim jazom.**

Čuječnost krepi pozornost, zavedanje telesa, čustveno uravnoveženost in bolj odprt pogled na samega sebe.

Trije stebri (aksiomi) čuječnosti

Po Shapiroju, Carlsonu, Astinu in Freedmanu (2006) čuječnost temelji na treh medsebojno povezanih komponentah, ki delujejo hkrati in tvorijo enoten, ciklični proces.

**Namera, pozornost in naravnost skupaj omogočajo,
da smo bolj zavestno prisotni in se uravnoteženo odzovemo na izzive vsakdanjega življenja.**

Sedem elementov notranje naravnosti

Kabat-Zinn (2005) izpostavlja sedem elementov notranje naravnosti, ki podpirajo čuječnost.

1 NEPRESOJANJE

Opazujem sedanji trenutek brez vrednotenja – ne dobro ne slabo, ampak takšen, kot je.

2 POTRPLJENJE

Dovolim, da ima vsaka stvar svoj čas in naraven potek.

3 ZAČETNIŠKI UM

Na stvari gledam, kot da jih vidim prvič – brez predsodkov in vnaprejšnjih pričakovanj.

4 ZAUPANJE

Zaupam svojim izkušnjam in intuiciji.

5 NEPRIZADEVANJE

Nisem usmerjen/a v rezultat ali dosežek, temveč v preprosto prisotnost.

6 SPREJEMANJE

Priznavam stvari takšne, kot so, v sedanjem trenutku.

7 NENAVEZANOST

Ne navežem se na izid ali rezultat, ampak zaupam procesu in živim v skladu s spremembami.

**Notranja naravnost nam pomaga,
da smo bolj prisotni, odprti in v stiku s seboj ter okoljem.**

Dodatni elementi čuječe naravnosti

Shapirova in Carlsonova (2009) poleg osnovnih elementov izpostavljata še naslednje značilnosti čuječe naravnosti.

RADOVEDNOST

Pristop z aktivnim zanimanjem za raziskovanje in preiskovanje.

OPUŠČANJE

Nenavezanost na misli, čustva in izkušnje, ter sposobnost, da pustimo doživljanju, da poneha.

NEŽNOST

Mehkoba in prijaznost do sebe in drugih, ki pa ni pasivna, nedisciplinirana ali nepopustljiva.

NEREAKTIVNOST

Sposobnost, da se odzovemo z jasnostjo in zavedanjem, namesto avtomatskega reagiranja.

LJUBEČA NAKLONJENOST

Sposobnost, da smo do sebe in drugih prijateljski, naklonjeni in ljubeči.

Ti elementi dopolnjujejo in poglobljajo razumevanje čuječnosti ter podpirajo bolj prijazen, odprt in uravnotežen odnos do sebe, drugih in sveta.

Merjenje čuječnosti

Čuječnost lahko raziskujemo tudi s standardiziranimi vprašalniki.

FFMQ-39

Vprašalnik petih vidikov čuječnosti

39 trditev · 5 vidikov · 5-stopenjska lestvica odgovorov

Opazovanje

Zaznavam notranje in zunanje dogajanje.

Opisovanje

Ubesedim svoje doživljanje.

Delovanje z zavedanjem

Pozorno opravljam dejavnosti.

Nepresojanje

Ne obsojam svojih misli in čustev.

Nereaktivnost

Misli in čustva opazim brez takojšnjega odziva.

Kako vrednotimo odgovore?

Opazovanje

1, 6, 11, 15, 20, 26, 31, 36

Opisovanje

2, 7, 12R, 16R, 22R, 27, 32, 37

Delovanje z zavedanjem

5R, 8R, 13R, 18R, 23R, 28R, 34R, 38R

Nepresojanje

3R, 10R, 14R, 17R, 25R, 30R, 35R, 39R

Nereaktivnost

4, 9, 19, 21, 24, 29, 33

R = obrnjeno točkovanje

1 → 5

2 → 4

3 → 3

4 → 2

5 → 1

Obrnjeni rezultat = 6 – odgovor

Lestvica odgovorov:

1

nikoli ali zelo redko

2

redko

3

včasih

4

pogosto

5

zelo pogosto ali vedno

Vsak vidik vrednotimo po pripadajočih postavkah.

Pet poljubno izbranih trditev ni nadomestilo za celoten vprašalnik.

Kako pozorno delujem pri delu?

Pomislite na zadnjih 7 dni. Odgovore zapišite zase.

1 Nikoli ali skoraj nikoli   2 Redko   3 Včasih   4 Pogosto   5 Skoraj vedno ali vedno   N = ni bilo ustrezne situacije

1 Opazim, ko mi pozornost odtava.   1 2 3 4 5 N

6 Znam opisati, kako se počutim.   1 2 3 4 5 N

2 Pozornost zavestno vrnem k nalogi.   1 2 3 4 5 N

7 Ko sem vznemirjen/a, v varni situaciji pred odgovorom naredim premor.   1 2 3 4 5 N

3 Zaznam telesno napetost ali utrujenost.   1 2 3 4 5 N

8 Pred odzivom premislim o naslednjem koraku.   1 2 3 4 5 N

4 Opazim, katero opravilo me telesno obremeni.   1 2 3 4 5 N

9 Sogovornika poslušam do konca.   1 2 3 4 5 N

5 Prepoznam svoje trenutno čustvo.   1 2 3 4 5 N

10 Preverim, ali sem sporočilo pravilno razumel/a.   1 2 3 4 5 N

Moj rezultat

Seštejem številčne odgovore.
Vsoto delim s številom odgovorjenih trditev.
Odgovore N izpustim.

Povprečje	Pogostost ravnanj
1,00–1,99	Redko ali skoraj nikoli
2,00–2,99	Redko do občasno
3,00–3,99	Občasno do pogosto
4,00–5,00	Pogosto ali skoraj vedno

Primer: $34 \div 10 = 3,40$
Povprečje zaokrožim na dve decimaliki.

Izberem eno ravnanje za vadbo: Če opazim ..., potem bom ....

10 pravil čuječnosti

Osnovna pravila za urjenje v čuječnosti (Skupina The Mindfulness Project, 2016).

1

TUKAJ IN ZDAJ

Ko opazite, da je vaš um odplaval, nežno usmerite pozornost nazaj v sedanji trenutek.

2

POTRPEŽLJIVOST

Čuječnost se razvija postopoma. Bodite potrpežljivi s seboj in s svojim nemirnim umom.

3

BODITE PRIJAZNI S SEBOJ

Ravnajte s seboj nežno in sočutno – kot bi ravnali z dobrim prijateljem.

4

ZAČETNIKOV UM

Na vsak trenutek pogledajte z radovednostjo, brez vnaprejšnjih pričakovanj in predsodkov.

5

BREZ PREDSDOKOV

Opazujte svoje misli in sodbe, ne da bi se jim upirali ali jih prekinjali.

6

ZAUPANJE

Zaupajte svoji notranji modrosti in intuiciji. Misli pridejo, odidejo in se spreminjajo.

7

NE UPIRAJTE SE

Sprejemajte to, kar je tukaj in zdaj, namesto da bi si želeli, da bi bilo drugače.

8

SPREJEMANJE

V vsakem trenutku sprejmite stvari takšne, kot so – to ne pomeni, da se ne morejo spremeniti.

9

OPUŠČANJE

Opuščajte navezanost na ideje, misli, nadzor in željo, da bi bilo po vaše.

10

ZAVEZA

Čuječnost je navada, ki jo utrjujemo v vse plati življenja – ne le v meditacijo.

**Ta pravila nam pomagajo,
da bomo bolj prisotni, sprejemajoči in v stiku s seboj – tudi v vsakdanjem življenju.**

Krepitev čuječnosti posameznikov

Čuječnost lahko razvijamo na različne načine, najpogosteje z **redno formalno** in **neformalno prakso** (Fakin, 2018).

1

Formalna praksa

Namenski čas za vadbo meditacije (sede, stoje, leže ali v hoji).

- Usmerjamo pozornost na dogajanje v svojem **telesu in umu**, brez želje po spreminjanju izkustva.
- Ko osvojimo osnovne tehnike, lahko pozornost usmerimo tudi na druga področja.
- Urimo se lahko v **zaznavanju okolja** (okus, tip, vonj, zvok),
- vadimo **aktivno poslušanje, neobsojanje** in **odkrito komunikacijo**,
- ob tem pa ves čas spremljamo svoje **občutke** in **zaznave**.

2

Neformalna praksa

Vnašanje polne prisotnosti v vsakodnevne aktivnosti.

- Čuječnost vključujemo v običajne **dnevne dejavnosti** (npr. umivanje zob, vožnja z avtomobilom, kuhanje, komuniciranje, praktično pri čemer koli, kar čez dan počnemo).
- Gre za zavedanje trenutka v trenutku – »biti tukaj in sedaj«.
- Večji učinek ima, če čuječnost postane **način življenja**.

Za razvoj čuječnosti je pomembna tudi notranja naravnost:

nepresojanje

potrpljenje

zaupanje

neprižadevanje

sprejemanje

nenavezanost

začetniški um

Krepitev čuječnosti v delovnem okolju

Čuječnost je pomembna tudi v delovnem okolju, kjer se zaposleni in vodje dnevno soočajo s poplavo informacij in motnjami pozornosti (Bertoncl, 2017).

IZZIVI SODOBNEGA DELOVNEGA OKOLJA

50 % delovnega časa se porabi za upravljanje informacij

Trajna **preobremenjenost** z informacijami povzroča stres, kar vodi v:

- selektivno pozornost,
- nižjo dojemljivost za okolico,
- otopelost čutil,
- kognitivno rigidnost.

Prevelika osredotočenost na **produktivnost in uspešnost** lahko povzroči »**nečuječnost**« in posledično zmanjšano produktivnost.

KAKO KREPIMO ČUJEČNOST V DELOVNEM OKOLJU?

Čuječim vodenjem

Bolj jasne odločitve, večja prisotnost in zgled.

Čuječim komuniciranjem

Pozorno poslušanje, manj nesporazumov, več sodelovanja.

Čuječim vodenjem sprememb

Večja odpornost in prilagodljivost.

Izbranimi aktivnostmi v okviru programa promocije zdravja pri delu

(npr. meditacija, tehnike dihanja).

Spreminjanjem organizacijske kulture in klime

Več zavedanja, podporno in zdravo delovno okolje.

Razvojem zaposlenih (coaching)

Več samozavedanja, večja učinkovitost in dobro počutje.

Čuječnost v delovnem okolju pomaga, da kljub zahtevam ostanemo bolj zbrani, mirni in učinkoviti.

Koristi čuječnosti

Practiciranje čuječnosti pozitivno vpliva na **telo, um, čustva, vedenje in medosebne odnose**.

KOGNITIVNE KORISTI

- večja osredotočenost in pozornost
- jasnejše zaznavanje in razumevanje
- kognitivna fleksibilnost
- boljše odločanje in reševanje problemov
- manj tuhtanja in disfunkcionalnih prepričanj

FIZIOLOŠKE KORISTI

- aktivacija parasimpatičnega živčnega sistema (odziv umirjanja)
- nižji srčni utrip in krvni tlak
- uravnoteženo izločanje kortizola
- močnejši imunski sistem
- manj telesne napetosti in tenzije

ČUSTVENE KORISTI

- čustveno ravnotežje
- višja toleranca na stres in frustracije
- manj tesnobe in negativnih čustev
- več optimizma, zadovoljstva in vitalnosti
- večji občutek živosti

VEDENJSKE KORISTI

- večja zavednost pri vsakodnevnih dejavnostih
- boljši »self-management«
- izbira ustrežnejših strategij soočanja
- večja odpornost in prilagodljivost na spremembe
- manj delovanja na »avtopilotu«

MEDOSEBNE KORISTI

- več empatije in sočutja
- boljša komunikacija
- večja povezanost in kakovost odnosov
- pozitivnejša organizacijska klima
- večja sodelovalnost in zaupanje

KORISTI NA DELOVNEM MESTU

- zmanjšanje stresa in preobremenjenosti
- večja koncentracija in produktivnost
- boljša kakovost dela in manj napak
- boljše odločanje in reševanje problemov
- večje zadovoljstvo pri delu

Čuječnost prinaša celostne koristi – od boljšega počutja do večje uspešnosti v osebnem in poklicnem življenju.

Kaj lahko od čuječnosti pričakujemo – in česa ne?

LAHKO PODPIRA

zavedanje in regulacijo pozornosti

prepoznavanje telesnih in čustvenih signalov

bolj premišljen odziv

obvladovanje stresa pri nekaterih ljudeh

NE SME POSTATI

univerzalno "zdravilo"

obljuba enakega učinka za vse

nadomestilo za ergonomijo ali počitek

način prenosa odgovornosti na zaposlenega

Čuječnost tudi na delovnem mestu.

Ko smo bolj prisotni, delujemo bolj zdravo, učinkovito in zadovoljno.

“

“Bolj ko smo prisotni pri tem,
kar počnemo, **bolj skrbimo zase,**
za svoje sodelavce
in za zdravo delovno okolje.”

ERGOWELL

Čuječnost podpira našo osrednjo vizijo:
ZDRAVJE • ERGONOMIJA • DOBRO POČUTJE.

Čuječnost v celostni skrbi za zaposlene

Tri področja projekta povezuje skrb za človeka pri delu.

ZDRAVJE

Prepoznavanje telesnih
in psihičnih obremenitev
ter njihovo pravočasno
obvladovanje.

ERGONOMIJA

Zavedanje delovne drže,
gibanja in napora
pri vsakodnevnem delu.

DOBRO POČUTJE

Pozornost, čustvena
regulacija in kakovostni
odnosi v delovnem okolju.

Čuječnost je podporna veščina,

ki povezuje ta tri področja in prispeva k varnemu, zdravemu in kakovostnejšemu delu.

Kako se psihosocialne in telesne obremenitve **prepletajo?**

Pri delu se obremenitve pogosto pojavljajo hkrati in lahko vplivajo druga na drugo.

DELOVNE ZAHTEVE

- časovni pritisk
- ponavljanje
- prisilne drže
- večopravnost

STRESNI ODZIV

- mišična napetost
- utrujenost
- manj zbranosti
- spremembe v razpoloženju

MOŽNE POSLEDICE

- nelagodje
- bolečina
- slabše okrevanje
- večje tveganje za kostno-mišična obolenja

Čuječnost lahko podpira prepoznavanje zgodnjih signalov, boljše obvladovanje stresa in manjše doživljanje napetosti ter bolečine.

ERGOWELL: psihosocialne obremenitve povezujemo z ergonomskimi in organizacijskimi ukrepi za varnejše in bolj zdravo delo.

Zakaj je čuječnost del **ERGOWELL**?

Opazim zgodnje signale

Napetost, utrujenost, razdražljivost, hitenje ali slabšo zbranost.

Preverim možne vzroke pri delu

Delovno držo, opremo, ponavljanje gibov, tempo dela in podporo sodelavcev.

Varno ukrepam

Prilagodim položaj ali način dela, naredim kratek premor oziroma prosim za pomoč.

Po potrebi spremenimo delo

Pri ponavljajočih se težavah uvedemo ergonomske in organizacijske prilagoditve.

Čuječnost pomaga prepoznati obremenitve.

Prepoznanim težavam morajo slediti ustrezni ukrepi.

Kaj čuječnost lahko prispeva k delu?

Čuječnost lahko v delovnem okolju podpira več sposobnosti, ki so pomembne za vsakodnevno delo. Izpostavljamo tri ključne.

POZORNOST

- V delovnem okolju nas pogosto prekinjajo informacije, telefoni, sodelavci in različne naloge.
- Čuječnost nam pomaga vaditi sposobnost, da opazimo, kdaj nam pozornost odtava, in jo ponovno usmerimo k pomembnemu.

**Več zbranosti
in jasnosti pri delu.**

ČUSTVENA REGULACIJA

- Ne pomeni, da neprijetnih čustev ne občutimo, ampak da jih lahko prej prepoznamo in si ustvarimo prostor med čustvenim impulzom in odzivom.
- Na primer: sodelavec poda neprijetno pripombo. Prvi impulz je lahko jeza ali obrambna reakcija. Če ta odziv prepoznamo, imamo več možnosti, da izberemo način komunikacije, ki ne bo še dodatno zaostрил situacije.

**Več miru in preišljenih
odzivov tudi v zahtevnih
situacijah.**

KOMUNIKACIJA

- Podpira bolj zavestno poslušanje, manj avtomatskega prekinjanja sogovornika in bolj premišljeno izražanje.
- To je posebej pomembno v delovnih okoljih, kjer so prisotni časovni pritiski, delo s strankami, zahtevni odnosi ali hitro spreminjajoče se okoliščine.

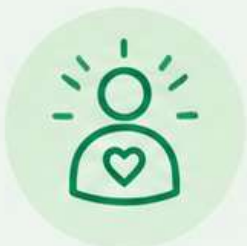

**Več razumevanja,
sodelovanja in kakovostnejših
odnosov pri delu.**

Čuječnost ni rešitev za vse izzive. Boljše zavedanje posameznika samo po sebi ne more odpraviti neustrezne organizacije dela, slabega vodenja ali drugih psihosocialnih tveganj. Čuječnost lahko podpira kakovost našega odzivanja, organizacija pa mora zagotavljati pogoje za varno in zdravo delo.

Čuječnost in preventiva: dve ravni odgovornosti

POSAMEZNIK

- Zavedanje telesnih signalov
- Prepoznavanje stresa
- Samoregulacija in premišljen odziv

ORGANIZACIJA

- Ergonomsko urejena delovna mesta
- Ustrezna organizacija dela
- Preprečevanje psihosocialnih tveganj

Čuječnost ne pomeni »prenesi več«.

Kadar je vir tveganja v delu, je treba izboljšati tudi pogoje dela.

Zdaj je čas za VAJE – PRAKSO

Teoretična znanja bomo zdaj prenesli v praktične primere in izkušnje.

IZKUSIMO

PREPOZNAMO

UPORABIMO

Od avtomatskega odziva do **repercepcije**

ČUJEČNOST DODA PROSTOR

Repercepcija: sprememba perspektive do lastne izkušnje – ne odstranimo misli, temveč spremenimo odnos do nje.

Zakaj je čuječnost **pomembna** pri stresu?

Čuječnost ne odstrani stresorja. Lahko pa pomaga prej opaziti presojo in odziv ter ustvariti prostor za bolj premišljen naslednji korak.

ERGOWELL nato doda ključno vprašanje:
ali je treba spremeniti tudi stresor oziroma pogoje dela?

Kje se pritisk najprej pokaže **pri meni?**

TELO

napetost ·
drža · dih

MISLI

skrbi · notranji
dialog

ČUSTVA

jeza · strah ·
nemir

ODNOSI

ton · poslušanje ·
umik

HITER PREIZKUS:

Kateri signal pri sebi običajno opazite prvi?

5 skupnih mikropraks

Uporabne za vse štiri sekcije. Kratke, varne
in vezane na realen delovni trenutek.

STOP: 30 sekund pred odzivom

ZAKAJ DELUJE

Ustvari kratek prostor med dražljajem in odzivom.

VARNOST / MEJA

Ne uporabljamo tam, kjer bi prekinitev pozornosti ogrozila varnost.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

3 sidra: stopala • dih • naloga

30-45 s

KDAJ

ob prehodu med
dvema nalogama

1

STOPALA

začutim stik
s tlemi

2

DIH

opazim en
naraven cikel

3

NALOGA

pogled vrnem na
eno naslednjo
nalogo

ZAKAJ DELUJE

Pozornost se vrne iz avtomatskega
toka v sedanji trenutek.

VARNOST / MEJA

Dih naj ostane naraven;
ne izvajamo med nevarno aktivnostjo.

ERGOWELL PRENOS:

SIGNAL

MIKROPRAKSA

PREVERI VZROK V DELU

PO POTREBI SPREMENI DELO

Mini pregled telesa

60 s

KDAJ

po obremenitvi ali
ob prvem znaku
napetosti

1

SKEN

čeljust • ramena •
hrbet • dlani

2

POIMENUJ

kje je napetost ali
utrujenost

3

UKREPAJ

spremeni položaj,
odmor, pripomoček,
pomoč

ZAKAJ DELUJE

Zgodnji telesni signal postane
informacija za ukrep.

VARNOST / MEJA

Če se signal ponavlja, preverimo
vzrok v delu – ne samo odziva
posameznika.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Čuječe poslušanje

KDAJ

pri pogovoru s
stranko, sodelavcem
ali vodjo

1

PREMOR

ne pripravljam
odgovora vnaprej

2

POSLUŠAM

besede · ton · govorica
telesa

3

PREVERIM

kaj sem res slišal

4

ODGOVORIM

jasno in spoštljivo

ZAKAJ DELUJE

Zmanjša avtomatsko presojanje in
izboljša kakovost informacij.

VARNOST / MEJA

Empatija ne pomeni strinjanja ali
sprejemanja neprimernega vedenja.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Moj če-potem

KDAJ

ko prepoznam svoj
ponavljajoči zgodnji
signal

1

SIGNAL

če opazim ...

2

ODZIV

potem naredim ...

3

SISTEM

ali mora kaj
spremeniti tudi
organizacija?

ZAKAJ DELUJE

Sprožilec poveže čuječnost
z realno navado.

VARNOST / MEJA

Pri varnostno kritičnih signalih
ima prednost varen ukrep,
ne mikropaksa.

ERGOWELL PRENOS:

SIGNAL

MIKROPRAKSA

PREVERI VZROK V DELU

PO POTREBI SPREMENI DELO

Katera skupna vaja je zame najbolj realna?

1

STOP

pred odzivom

2

3 SIDRA

med nalogama

3

TELO

po obremenitvi

4

POSLUŠAM

v pogovoru

5

ČE-POTEM

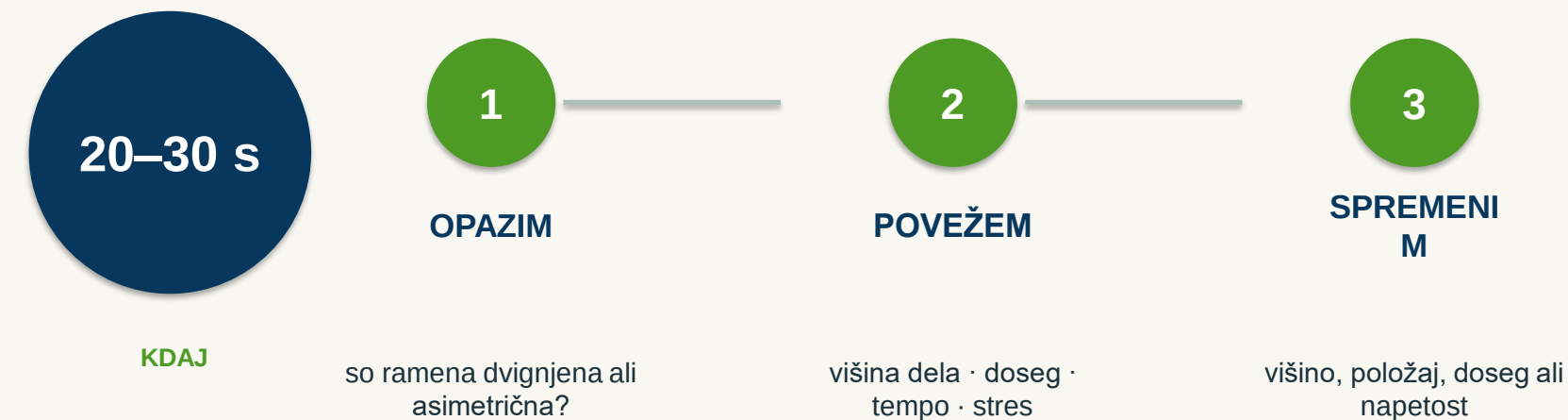
za navado

?

Izberite eno.

Nato ji določite sprožilec: **KDAJ** jo bom uporabil?

Ramena so moj alarm

med menjavo stranke

ZAKAJ DELUJE

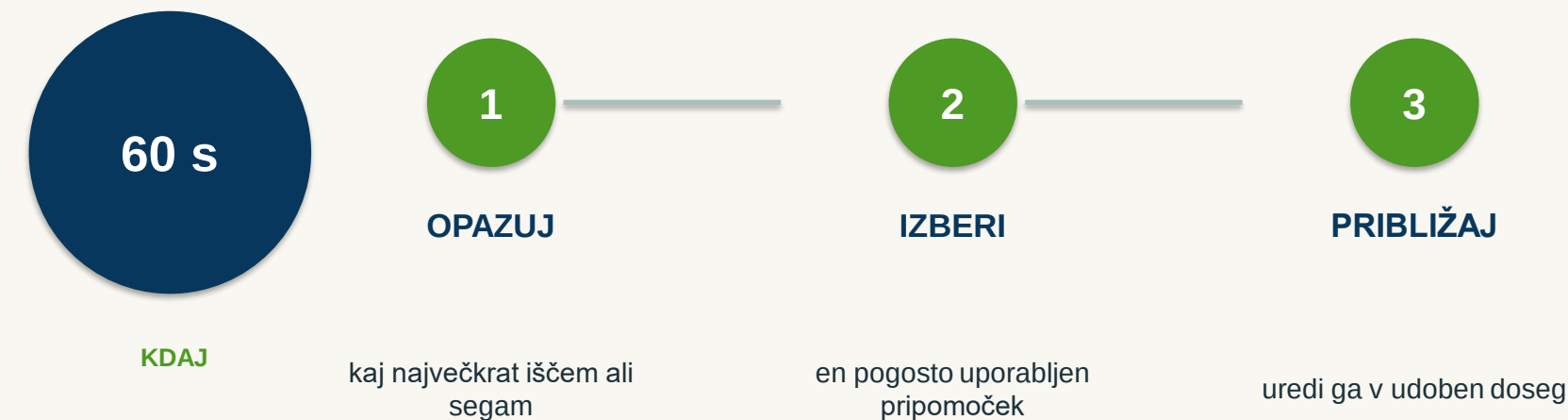
Telesni signal usmeri pozornost k možnemu vzroku.

VARNOST / MEJA

Ne čakamo na bolečino; ponavljajoč signal vodi v ergonomsko spremembo.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Moj doseg

po koncu ene stranke

ZAKAJ DELUJE

Čuječnost se prevede v konkretno ureditev delovnega mesta.

VARNOST / MEJA

Ne spreminjamo postavitve med uporabo vročega ali ostrega orodja.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Ena stranka – en pogovor

KDAJ

pri komunikaciji s
stranko

POSLUŠAJ

do konca

OPAZI

svoj ton in telesno
napetost

ODGOVORI

še le nato oblikuj odgovor

ZAKAJ DELUJE

Poveže čuječo komunikacijo z
manj avtomatskega odzivanja.

VARNOST / MEJA

Meje ostajajo jasne; čuječnost ne pomeni
prenašanja žaljivega vedenja.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Gostinci

Konica, nošenje, obračanje in zahtevni gostje.

10 sekund pred konico

KDAJ

tik pred intenzivnim
delom

STOPALA

stabilen položaj

DIH

en naraven izdih

**PRIORITET
A**

kaj je zdaj prva naloga?

ZAKAJ DELUJE

Zmanjša kaotično preklapljanje
pozornosti tik pred obremenitvijo.

VARNOST / MEJA

Ne izvajamo med prenašanjem vročih
tekočin, pladnja ali nevarnim gibanjem.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Pladenj / breme: preveri pred dvigom

**pred varnim dvigom
ali prenosom**

ZAKAJ DELUJE

Zavestni pregled poveže pozornost z ergonomskim ravnanjem.

VARNOST / MEJA

Če je breme pretežno ali pot nevarna, spremenimo nalogo ali poiščemo pomoč.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Zahteven gost – reset pred naslednjim

30–45 s

KDAJ

po končanem
zahtevnem stiku

1

OPAZIM

čeljust · ramena · dih

2

**POIMENUJ
EM**

jeza · napetost · hitenje

3

ODLOŽIM

ne nosim prejšnjega
stika v naslednjega

ZAKAJ DELUJE

Preprečuje avtomatski prenos
napetosti v naslednjo interakcijo.

VARNOST / MEJA

Če so konflikti pogosti, je potreben tudi
organizacijski protokol in podpora.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Avtoserviserji

Varnost, položaji, hrup in prehodi med nalogami.

Pred nalogo: varnostni fokus

ZAKAJ DELUJE

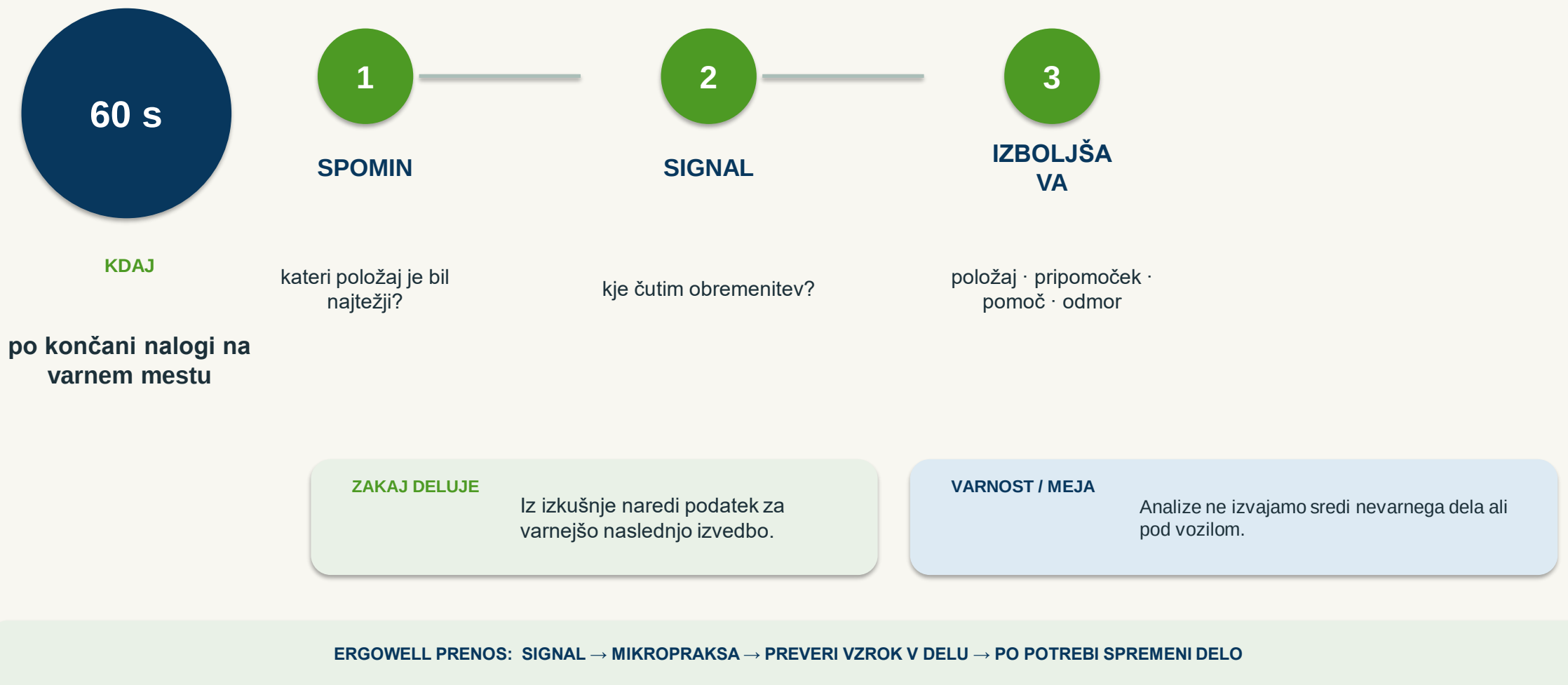
Namera in pozornost se usmerita
v varno izvedbo.

VARNOST / MEJA

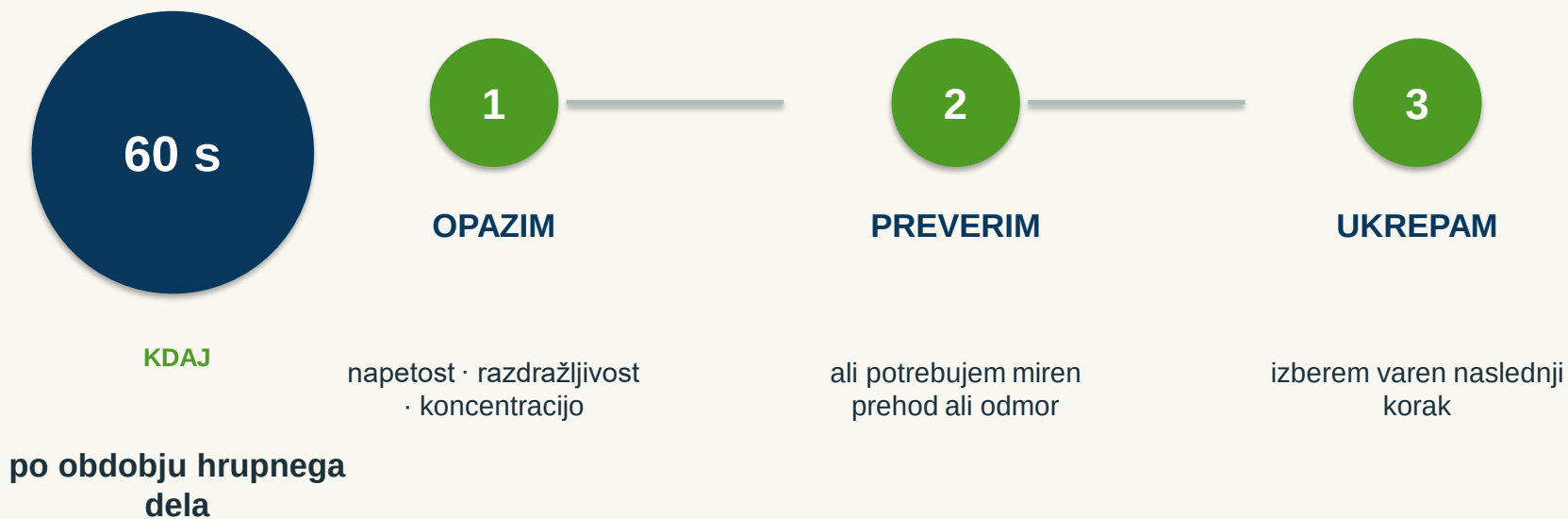
Čuječnost ne sme odvrnati pozornosti od
tehničnih varnostnih postopkov.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Po vozilu: analiza šele potem

Hrup: kaj naredi z mano?

ZAKAJ DELUJE

Pomaga prepoznati psihofizični učinek obremenitve.

VARNOST / MEJA

Ne nadomešča zmanjševanja hrupa ali osebne varovalne opreme.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Avtoprevozniki

Čuječnost samo tam, kjer ne odvrtača od varne vožnje.

Pred odhodom: sem pripravljen?

ZAKAJ DELUJE

Zgodnji samo-pregled pred vožnjo poveča zavedanje stanja.

VARNOST / MEJA

Nikoli med vožnjo. Utrujenosti ne 'premagujemo' z mikroprakso.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

Semafor utrujenosti

KDAJ

na načrtovanem
varnem postanku

ZELENO

buden in stabilen

RUMENO

utrujenost je opazna

RDEČE

izrazita zaspanost /
izčrpanost

ZAKAJ DELUJE

Poimenuje stanje, preden ga
začnemo racionalizirati.

VARNOST / MEJA

Rdeče pomeni varen počitek oziroma
ustrezen varnostni ukrep – ne nadaljevanja
na silo.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

5 čutil na postanku

KDAJ

samo na varnem
postanku

VIDIM

3 stvari v okolju

SLIŠIM

2 zvoka

ČUTIM

1 telesni stik – stopala ali
sedež

ZAKAJ DELUJE

Pozornost se iz toka misli vrne v
neposredno okolje.

VARNOST / MEJA

Nikoli med aktivno vožnjo; vaja ni
nadomestilo za počitek.

ERGOWELL PRENOS: SIGNAL → MIKROPRAKSA → PREVERI VZROK V DELU → PO POTREBI SPREMENI DELO

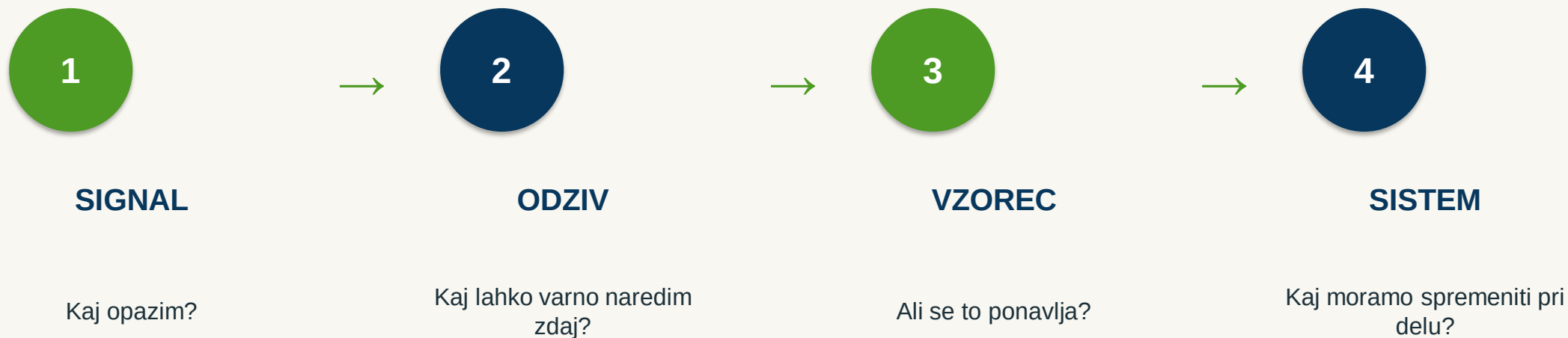

Od vaje do spremembe dela

Mikropraksa je začetek. ERGOWELL cilj je tudi boljše delovno okolje.

Signal → odziv → sistem

Ponavljajoč signal ni samo osebna težava. Je vhodni podatek za izboljšanje dela.

Moj osebni protokol

**MOJ ZGODNJI
SIGNAL**

**MOJA
MIKROPRAKSA**

MOJ SPROŽILEC

**KAJ MORA UREDITI
DELO?**

Dopolnite štiri polja. To je vaš prenos iz delavnice v naslednji delovni dan.

Tri stvari, ki jih je vredno odnesti

1

OPAZI

prej zaznaj signal

2

**NE PRESODI
PREHITRO**

ločuj dejstvo od avtomatske
razlage

3

IZBERI

odziv + sprememba dela

Čuječnost je kakovost pozornosti. ERGOWELL jo poveže z varnostjo, ergonomijo in organizacijo dela.

**NE GRE ZA TO,
DA ZAPOSLENI PRENESE VEČ.**

**GRE ZA TO, DA PREJ OPAZI –
IN DA ORGANIZACIJA PREJ UKREPA.**

MOJ SIGNAL · MOJ ODZIV · NAŠ SISTEM

